

MAGYAR-HOLLAND MISZEMLE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP

MEGJELENIK HAVONTA

Előfizetési ár:

Negyedévre 2000 korona

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VIDOR MARCEL

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, VIII, ÜLLŐI-UT 4.

TELEFONSZÁM: JÓZSEF 98-61.

Magyarország hivatása

Irta: Dr. W. C. A. van Vredenburg báró,
a „Magyar-Holland Egyesület” elnöke, Hága

„Több mint ezeréves alkotmányával él és dolgozik a magyar nemzet Európa közepén. Évszázadokkal ezelőtt védőgátja volt a nyugati kulturának a keleti barbársággal szemben. Itt törték meg a távoli kelet hódító hadjáratai, úgy hogy határainkon túl a kultúra, ipar és kereskedelem zavartalanul fejlődhetett.”

Ebben az idézett mondatban, melyet egy Magyarországról írt nagyszerű mű (*Magyarország, a m. kir. államvasutak kiadásában 1909-ben jelent meg*) előszavában olvastam, nemcsak a múlt összefoglalása, de egyúttal az ország mai jelentősége is fel van tüntetve és ahogy reméljük, egy olyan jövőnek perspektívája bontakozik ki, amelyhez ennek az országnak — épp jelentőségénél fogva — joga van.

Az a szerep, amelyet a magyarok évszázadokon át betöltöttek, valóban említésre méltó és Európának e csataterén, ahol Kelet és Nyugat egymással összeütközésbe került, lassanként kialakult Szent István koronájának államegysége, a messze Kelet és Nyugat befolyást gyakorolt, hogy megadja e fejlődő népnek a műveltség magas fokát, mely e nemzetnek díszére válik.

Különlegesnek neveztem e szerepet, mert oly népre vonatkozik, amely угyszólván elhagyatottan járja útját a többi nép között, mint egy szigeten, körülvéve népfajokkal, amelyekkel sem nyelvben, sem szokásokban nem rokon. Ennek a magányosságnak következménye, hogy a szomszédok nem támogatták őt, hanem inkább ellenségeskedtek vele és ellene dolgoztak, hiszen 1848-ban is, mikor önállóságukat akarták kivívni, ezt orosz segítséggel akadályozták meg.

De éppen ez az évszázados harc, amelyet létfenntartásáért teljes önállósággal küzdött végig, acélozta meg a népet, belsőleg megerősítette és egységét előmozdította. Sem a hosszas török hódoltság, sem a magyarok pártoskodásával számoló osztrák mesterkedés, hogy az országot,

mint elfoglalt tartományt kezeljék, sem tudták a nemzeti fejlődést meggátolni.

Kelet és Nyugat voltak rá hatással. Kelet feudalizmusával és pompaszeretetével, Nyugat pedig jogi felfogásával és keresztény életnézeteivel. Így Magyarország az idők folyamán sem lett keleti ország nyugati formákkal, hanem egy nyugati ország anélkül, hogy nagymértékben alávetette volna magát Nyugat-Európa nivelláló hatásának.

Ha tehát a múltban mindinkább védőbástyája lett a nyugati kulturának Kelet ellen, remélhető, hogy a jelenben és jövőben ugyanezt a szerepet fogja betölthetni. Igaz, hogy Magyarországnak külső ereje megtört, ahogy barátai remélik, csak ideiglenes megcsonkítás ez, amellyel az ezeréves országot a trianoni béke megszagatta és egy 22 millió lakosságú nagy államból egy kis 8 milliós ország lett, azok az államférfiak, akik felelősek ezért az új politikai helyzetért, nem számoltak azzal, hogy ezáltal ezt a régi idők óta fennálló védőbástyát meggyöngitették és magyar területeknek szláv államoknak való átadásával és a sokkal kevésbé művelt Romániához való csatolásával a Keletet megerősítették a Nyugattal szemben.

De minden jel arra mutat, hogy a küzdelem a belső ellenségek ellen, mint az elfoglalt területeken élő magyarokkal való kemény bánásmód, melyek megerősítették a magyar népet nemzeti öntudatában, hogy a nyugati segítségben bizva ismét felveszi a kulturharcot a barbárság ellen, bármily finom köntöst is vesz ez magára.

Ennél a harcnál, amelyet az egész nyugat-európai műveltség érdekében vesz föl, támogatásra és megértésre számít.

Ezt a megértést senki sem tagadhatja meg tőle, aki akár személyes tapasztalatok alapján, akár tanulmányozás útján megismerte az országot és népét.

A magyar irodalomból az országhatárokon kívül túl keveset ismerték meg fordítások révén, csak Jókai Mór művei találtak mindenütt utat a külföldön. De annál inkább megértették a magyar zeneszerzők és festőművészek a

külfölddel, hogy e nép mily tehetségekkel rendelkezik, míg az építészet és szobrászat a fejlődés magas fokán áll, hogy nem marad el egyetlen más ország mögött sem. Nemcsak e külsőleg észlelhető jelei a magas műveltségnek, de a népjellem, amely hűséges, rendszertető, becsületes, erkölcsös, munkabíró és megvesztegethetetlen, azok a tényezők, melyek Magyarországot egy színvonalra emelik Európa legfejlettebb államaival.

Ha tehát számíthat törekvéseinek értékelésére, akkor joggal követelhet morális támogatást is, mert hiszen nem is ismételhjük elégszer, hogy Magyarország az, amely a Nyugatnak mindig odakiáltja: „tua res agitur!”

*

Magában véve sem új dolog, de mégis olyasmi, ami a nagy háború és az azután következő felfordulásnak és állandó nyugtalanságnak következtében ismét előtérbe lépett, hogy mindenki, akit érdekel az emberiség haladása, állandóan a fölépítések vagy a feloszlásnak kérdését látja maga előtt.

A háború, amely a népeket nem hozta közelebb egymáshoz, hanem a sokszor fajkülönbségre alapozott kölcsönös gyűlölséget szította föl, feloszlatóan hatott.

A békeszerződések nem kölcsönös megmondolásnak a gyümölcsei, hanem kikényszerítettek a legyőzöttektől és csak arra voltak alkalmasak, hogy a bizalmatlanság és harag légkörét teremtsék meg és határozataik által még az eleinte általuk előírtak konszolidációját is meggátolják.

Forradalmak, belföldi lázadások és gazdasági harcok sok országban egyre távolabbra tolták ki a nyugalom és béke váravárt korszakát. Kilenc év óta az egész világ és nem kis mértékben Európa a feloszlás jegyében áll és ki nem hallgatná nagy vágyódással mindazt, amely ujjaépítésre hív föl és ki nem nyujtaná szívesen a kezét annak, aki igyekszik rendet teremteni, a mi oly nagyon zilált együttélésünkben.

Nyugtalan elemek között Magyarország hivatásának tekinti amennyire befolyásától telik, hogy az ujjaépítés élén haladjon. Elhagyatva járta fejlődése útját a népek között; vajjon most is, mikor az egész népegység előrehaladásának, alapjainak megmentéséről és fenntartásáról van szó, még mindig elszigetelve fog-e állani? Vagy meg fogják-e érteni, hogy ez az ország is nélkülözhetetlen elem a megküzdendő harcban és kéz a kézben vele fognak-e haladni a nagy cél elérésére?

A jelen szép hivatást adott Magyarországnak a kormány és nép teljesíti az evvel összefüggő kötelességeket bármily nehéz körülmények között is a teljes bizalommal mennek a jövő elébe. Nem szabad, hogy e várakozásában csalódjon és határain kívül mindjobban fogják ismerni, sok rokonszenvvel fog találkozni törekvéseiben.

Hollandia szerepe a nemzetközi politikában

Buday Kálmán a Magyar-Holland Társaság titkára febr. 21-én a Külügyi Társaság társadalmi osztályában előadást tartott Hollandia szerepéről a nemzetközi politikában. Az ülést Paikert Alajos a Külügyi Társaság alelnöke nyitotta meg, aki bevezető beszédében rámutatott a Hollandiában székelő nemzetközi intézményeknek Magyarország szempontjából való jelentőségére, majd meleg szavakkal üdvözölte J. Vreede holland kir. alkonzult, aki a Magyar-Holland Társaság képviselőjében jelent meg az ülésen.

Buday Kálmán előadásának bevezető részében történelmi visszapillantást vetett Hollandia dicsőséges múltjára, amidőn Hollandia vezető tengeri nagyhatalma volt Európának; megemlékezett ezután az erre az időre visszanyuló régi magyar-holland kulturális, történelmi kapcsolatokra is, amelyeknek néhány momentumát örökíti meg a magyar társadalom hódolataként Hollandia királynőjének jubileuma alkalmából átadott üvegfestmény. Hollandia pozíciójának jelentősége a XX. században, különösen a világháború időszakában lépett előtérbe. Ez az ország képezi — mondotta előadása során — a kiegyensúlyozó pontot Németország, Anglia és Franciaország között, melyhez Belgium kapcsolható. Főleg ezeknek az erőviszonylatoknak tudható be, hogy Hollandia megtarthatta semlegességét. A gazdag, nagy kiterjedésű kelet-indiai gyarmatok (Java, Sumatra, Celebes, Borneo stb.) birtoka is valamiképp 3 erő-komponens kiegyenlítődésén nyugszik. Hollandia gyarmati helyzetével áll szoros kapcsolatban a holland flottatörvény sorsa is, amelynek javaslatát körülbelül másfél hónappal ezelőtt a parlament második kamarája egy szótöbbséggel elvetette tisztán pénzügyi okokból, jól lehet a parlament tagjai meg vannak győződve az India védelmére kiépítendő flotta szükségességéről. Részletesen ismertette az előadó Van Karnebecknek, Hollandia kiváló külügyminiszterének a háború alatt kifejtett értékes diplomáciai munkásságát, amely elsősorban tette lehetővé, hogy Hollandia semlegességét mindvégig megőrizte. Majd ismertette azt a korrekt magatartást, amelyet Hollandia Vilmos császár kiadatási ügyében, szigorúan ragaszkodva a nemzetközi jog szabályaihoz, az antant-hatalmak minden nyomása ellenére tanusított. Ugyanez a szellem érvényesült a német trónörökösnek Német-

országba való visszatérése alkalmából is s azok a jegyzékek, amelyekben Hollandia a szövetséges hatalmak követeléseit visszautasította, mindenkor dicsőségére válnak Hollandiának s méltók ahhoz az országhoz, amelynek fia volt Hugo Grotius, a nemzetközi jog lángelméjü megalapítója. Az előadás második részét a Hollandiában működő nemzetközi intézmények ismertetése töltötte ki, elsősorban a *Permanent Cour de Justice International* és az *Academie de Droit International* berendezését és működését rajzolta meg részletesen.

Az előadást a jelen volt előkelő közönség mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatta.

Az oktatásügy Hollandiában

— Irta: Dr. A. J. Portengen —

II.

A gimnáziumokban az oktatás hat évig tart, ezután teszik le a tanulók az érettségi vizsgát, amely az egyetem látogatására jogosít. Valamennyi tanuló a következő tantárgyakat hallgatja: latin, görög, holland, francia, német és angol nyelv, matematika, fizika, kémia, természetrajz, földrajz, történelem, rajz és torna. Az utolsó két esztendőben a tanítás részben megoszlik, ugyanis egyesek többet foglalkoznak a latinnal és göröggel, a másik rész a matematika egyes ágaiban nyer bővebb kiképzést, a többi között: a goniometriában, trigonometriában, az analitikus mértanban és a felsőbb algebrában. Azok, akik később teológiát akarnak tanulni, héber oktatásban is részesülhetnek. Az érettségi tárgyai a többi között egy ismeretlen rész fordítása Plato, Homerosz, Herodotosz, Tacitusz, Liviusz vagy Vergiliusz műveiből. Továbbá egy-egy meglehetősen nehéz prózai olvasmány fordítása franciából, németből és angolból, azonkívül matematikai feladatok megoldása stb.

A felsőbb polgári iskolák (H. B. S. v. reálskola) tanterve ezzel részben párhuzamosan halad, csak hogy ez a kurzus ötéves és latin s görög helyett több matematikát és fizikát tanítanak. Ezen iskolák is állami felügyelet alatt állanak s részben nyilvánosak, részben pedig magániskolák.

A gimnázium, vagy H. B. S. sikeres elvégzése után nyitva áll az ut az egyetemre. Ezzel aztán elérkeztünk az ugynevezett felsőbb oktatáshoz. Az egyetemi hallgató „student”, ha szülei nem laknak egyetemi városban, vagy anyagi körülményei nem engedik, hogy naponta vonaton utazzon és ugynevezett „utazódiák” legyen, az egyetemi városban vesz ki szobát s szülei havonta küldenek neki pénzt. Az egyetemi hallgatók egészen szabadok, nem úgy mint Angliában vagy Amerikában, ahol

folytonosan bizonyos felügyelet alatt maradnak. Ez a hónapos szobában való élet egyrészt egyhangú, hiányzik belőle az otthon melege, másrészt azonban alkalma nyílik a diáknak barátaival kedélyessé tenni életét. Különböző diákegyesületek állanak fenn, ahol felolvasásokat tartanak, a zenét és sportokat művelik. A diákok nagyrésze tagja a „Studentencorps”-nak, amely külön klubhelyiségekkel rendelkezik és jelentős szerepet visz a diáktársadalomban. Híres, sőt némely esetben hírhedt az u. n. felszentelési idő (három hét), amelyen keresztül kell menniök a fiatal diákoknak, mielőtt a Corps tagjai közé léphetnek. Ezt az időt „zöld-időnek” nevezik. A „zöldek” kopaszra nyírt fejjel, lapos sapkával és lapos, kihajtott gallérban járnak. Feltétlen engedelmességgel tartoznak az öreg diákoknak, akik mindenféle, kevésbé kellemes munkára használják fel őket. Gyakran követnek el velük kedves, vagy rossz tréfákat. Szesz italok ivására azonban, ami gyakran visszaélésekre adott alkalmat, már nem kényszeríthetők. Ezután következik az általános megismerkedés ideje, amelyet ünnepélyes módon fejeznek be. Miután lassankint sok diák és szülő tett panaszt a „zöld-idő” ellen, mert ez gyakran sok durvasággal jár és mert nem mindenki anyagi viszonyai engedik meg, hogy tagja legyen a Corps-nak, a legtöbb városban emellett még egy diákegyesület is alakult, amely egyszerűbb és ezeknél nincsen „zöld-idő”. A női-diákok, akiknek száma az utolsó 25 év folyamán egyre növekszik, Amsterdam kivételével nem csatlakoztak férfikollegáikhoz, hanem külön női diákegyesületekbe tömörültek. Általános szokása a diákegyesületeknek, hogy minden öt évben megünnepelik fennállásuk évfordulóját, a lustrumot. A háboru előtt impozáns, jelmezes történelmi felvonulásokat rendeztek a lustrum tiszteletére. A sok ünnepség mellett persze még más kötelessége is van a diáknak: a tanulás és az előadások látogatása. Hogy azután tanulmányaival sokat, vagy keveset foglalkozik-e, az az ő dolga, a tanároknak nem áll módjukban kényszerítet gyakorolni rájuk és általában akkor vizsgázhatnak, amikor maguk elértéknek vélik az időt. Éppen ennek a nagy szabadságnak a következménye, hogy a vizsgák folytonos halogatása folytán a diákságnak aránylag nagy százaléka nem végzi be tanulmányait, hanem irodákban, vagy egyébütt igyekszik álláshoz jutni.

Az egyetemek és főiskolák száma országunkban az utóbbi években nagyon megszorodott. Berendezésük nagyjában egyforma. Az intézetek vezetősége tekintélyes vagy érdemes hollandusokból alakult kuratórium. Ezenkívül évente megválasztják a tanárok egyikét, akinek a legtöbb szolgálati éve van, rektor magnifikusznak, aki az egyetemet képviseli hivatalos alkalmakkor. Az egyes fakultásokat a fakultásvezetőség kormányozza.

(Folytatása következik)

Hollandusok Magyarországon

A hollandi szülők magyarországi látogatása egyre nagyobb érdeklődést kelt ugy Hollandiában, mint Magyarországon. A „Nederlandsche Reisvereniging“ hivatalos lapja, a „Reizen en Trekken“ január hó 15-iki számában alábbiakat közli:

„A hollandi nevelőszülők magyarországi utazása ügyében az előkészületek teljes mértékben folynak. A báró Vreedenburch vezetése alatt álló központi bizottság (Centraalcomité) legmelegebb támogatását helyezte kilátásba. Még mielőtt lapunkat olvasták volna, mintegy 80 albizottságnak körlevelet küldtek szét, hogy közreműködésüket és a nevelőszülőkkel való érintkezést biztosítsák. Magyarországon is aktív munka folyik. A magyar sajtó tervünket ismertette. A „Magyar-Holland Társaság“ erőteljesen dolgozik Fledderus budapesti kir. holland főkonzul közreműködésével. A társaság levelet intézett hozzánk és közli velünk azon magyar szülők névsorát, akik vendégszeretetüket a holland szülőknek felajánlják. Ez a meghívás bizonnal szíves fogadtatásra fog találni. Milyen pompás idők várnak a hollandi látogatókra a hálás magyar családoknál. Mily gazdag forrása lesz a gyermekek iránti kölcsönös szeretet a különböző nemzetiségű családok közötti kapcsolatnak. Még sok hasonló levelet várunk és hisszük, hogy holland részről a magyarországi utazásban való részvétel egyre tömegesebb lesz.“

A „Reizen en Trekken“ február 19-iki számában megkezdte azon magyar családok névsorának közlését, akik a hollandi látogatókat vendégül fogadják. Közli, hogy az utazás iránt holland részről egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik. A jelentkezők nagy számára való tekintettel, valószínűleg több csoportutazást fognak rendezni. A látogatók május, június és július hónapokban kívánnak Magyarországra jönni. Több olyan hollandus is meg akar látogatni bennünket, akik még eddig nem láttak maguknál magyar gyermeket vendégül.

Azon magyar családok, akik az ideérkező hollandusokat vendégül óhajtják látni, jelentsek be ebbeli szándékaikat a Magyar-Holland Társaság főtitkári hivatalában, Budapest, VIII., Üllői-ut 4.

A „Magyar-Holland Kulturgazdasági R.-T.“ megalakulása

Január hó 30-án tartotta alakuló közgyűlését a Magyar-Holland Kulturgazdasági R.-T., mely főfeladatául azt tűzte ki, hogy a magyar tanitóság támogatásával Magyarország és Hollandia között szorosabb gazdasági kapcsolatot létesítsen és az ország e kiváló szellemi munkásainak lehetővé tegye, hogy közgazdasági életünkbe erőteljesen belekapcsolódhassék.

Az alakuló közgyűlésen a magyar tanügyi élet vezérlő egyéniségei nagy számmal jelentek meg és lelkesedéssel üdvözölték az eszmét, melyet az új intézet zászlójára irt.

Megjelentek: *Iklódy-Szabó* János nemzetgyűlési képviselő, *Vreede* János, hollandi kir. alkonzul, *Majovszky* Pál dr. ny. min. tanácsos, *Körösi* Henrik, a Néptanítók Lapja szerkesztője, *Halász* Miklós igazgató, *Csonstea* Győző, *Galla* Endre, *Kiss* Mózes, *Hofmeister* József, *Székely* Árpád, *Öveges* Kálmán, *Kozma* Imre, *Jurassa* Endre, *Berwaldszky* Kálmán, *Kenessy* Béla, *Móra* László, *Gesztli* Lajos, *Pecsi* Albert, *Csányi* József, *Simon* Lajos, *Sziebert* Róbert, *Stein* Márton igazgató, *Vidor* Marcel szerkesztő.

Körösi Henrik lelkes szavakkal nyitotta meg a közgyűlést, akinek indítványára az alakuló közgyűlés vezetésére *Iklódy-Szabó* János dr. nemzetgyűlési képviselőt kérték fel.

Iklódy-Szabó János dr. hálás szívvvel köszönte meg az iránta megnyilvánult bizalmat, mely annál nagyobb örömmel tölti el, mert olyan gondolat megvalósítására került a sor, mely már hónapok óta van előkészítés alatt. Az a cél, hogy a magyar nemzet iránt oly nagy rokonszenvet tanúsító holland nemzettel emeljük a magyar kulturát. Ma vállvetett munkára van szükség, hogy kulturális fölényünket a változott viszonyok között továbbra is gyakorolhassuk. Régi történelmi nagyságunkat csak ily módon érhetjük el ismét. Ezt a Magyar-Holland Kulturgazdasági R.-T. keretében a magyar tanitósággal kapcsolatban kívánjuk megvalósítani. A megalakuló részvénytársaság hivatását abban látja, hogy erre a gazdasági alapot megteremtse. Ebben a gondolatban nyitja meg az ülést, a jegyzőkönyv vezetésére *Vidor* Marcel szerkesztőt, hitelesítésére *Körösi* Henrik és *Majovszky* Pál dr. min. tanácsosokat kéri fel.

A részvénytársaság hivatalosan előirt formák között megalakult, az alapszabálytervezetet a megjelentek egyhangú lelkesedéssel tették a magukévá. Az alapítók törvényben előirt joguknál fogva három évre kinevezték az igazgatóságot, melynek tagjai a következők lettek:

Elnök: *Iklódy-Szabó* János dr.

Alelnökök: *Vreede* Jan, *Körösi* Henrik.

Igazgatósági tagok: Dr. *Ángyán* Béla, *Bande* Béla, *Berwaldszky* Kálmán, *Csányi* József, *Csonstea* Győző, dr. *Czakó* Elemér, *Dobó* Sándor, dr.

Felicides Román, Galla Endre, Geszti Lajos, Halász Miklós, Havas István, dr. Kogutovitz Károly, Krug Lajos, dr. Majovszky Pál, dr. Málnai Mihály, Móra István, Moravitz Lajos, Pécsi Albert, dr. Pogány Frigyes, Simon Lajos, Székely Árpád, Stein Márton, Kiss Mózes, Siebert Róbert, Vidor Marcel.

A felügyelő-bizottságba beválasztottak: Avar Gyula, Bálint Lajos, Rossmann Ferenc, Jovicza Ignác, Kozma Imre, Móra László, Ottó Károly, Siktaky István, Váth János, Varga Imre.

A közgyűlés egyuttal elhatározta, hogy a diszelnökségre *Teleki Pál* grófot kéri fel.

Ezután *Iklódy-Szabó János* elnök a rt. megalakulását kimondta és örömeinek adott kifejezést, hogy a magyar kulturát oly erőteljesen munkáló tanügyi férfiaknak módjuk lesz, hogy gazdasági téren is megfelelő elhelyezkedést találjanak. Kétszeresen indokolt a mai gazdasági viszonyok mellett, hogy ezek az urak altruisztikus célok mellett a gazdasági életbe is bekapcsolódjanak. Reméli, hogy olyan eredményt fogunk elérni, amelyre büszkék lehetünk és azzal a hittel mondja ki a megalakulást, hogy az intézet értékes támasza lesz Magyarország boldogulásának.

Simon Lajos köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik a társaság megalapításában résztvettek.

Majd *Kőrösi Henrik* emelkedett szólásra és különösen a maga részéről köszönte meg a bizalmat, melyet a tanitóság beléhelyezett. Igyekszik majd méltó lenni erre a bizalomra. Tudja, hogy nehéz utnak indulunk, de vigasztalja az a tudat, hogy egy ideális cél magvalósításáról van szó, nagy és nemes feladatokról, melyeket a tanitóság egyetemével meg lehet valósítani. Reméli, hogy e részvénytársasággal nemcsak az ország közgazdasági életének, de kulturájának is nagy szolgálatot fogunk tenni. Utal azokra a feladatokra, melyeket a rt. a *filmoktatás* bevezetésével és terjesztésével és *irodalmi programjával* kíván elérni. Majd felhívja a figyelmet a társaság kiadásában már megjelent két lapra, a *Magyar Család* c. szép-irodalmi és társadalmi havi folyóíratra, mely a *Magyar-Holland Szemle* c. lappal kapcsolatban került kiadásra és a *Képes Kis Lap* c. gyermeklapra és kéri e lapoknak a tanitóság körében való terjesztését, mert e lapokkal a kitűzött céloknak rendkívüli szolgálatokat tehetünk.

Ily értelemben szólalt fel *Csányi József* is.

A rt. 100 millió korona tőkével kezdi meg működését.

A „*Magyar-Hollandi Bank R.-T.*“ Budapest, VIII., Baross-u. 1. saját elhatározásából, valamint a közgyűlés ilyértelmű határozata alapján az általa átvett részvényemennyiségből a tanitóság részére hat héten belül 2000 korona eredeti kibocsájtási árral bocsát rendelkezésére részvényeket. Hat héten túl e kedvezményes ár azonban megszűnik.

KRÓNIKA

csikmói Buday Elemér †

Évekkel előbb elkészített nekrológia nem fekszik a redakciók íróasztalában.

Névtelen katonája, őrtálló pionirja volt messze keleten a magyarságnak. Annak a magyarságnak, mely elszakadva hazájától, küzdve, nélkülözve és jólétben is megmaradt magyarnak.

Szegény Elemér barátom! Mikor még közöttünk voltál, mindig derűs kedélyeddel, optimisztikus felfogásoddal, de sokszor életet öntöttél elfásult lelkünkbe. És most abban a kis indiai város fehérágyas kórházában fekszel kiterítve, hogy többé ne lásd meg azt a rónát, mely után szived egész melegével vágyódtál, hiszen csak a magyar jövőért dolgoztál.

Buday Elemér fiatalon, — alig tizenkilenc évvel — merész elhatározással indult el arra az utra, melyből nem tért többet vissza. 1921 év első hónapjában kerül ki Jáva szigetére. Itt egy ruggyanta ültetvényen nyer alkalmazást, mint munkafelügyelő (employé). Első főnöke a serpongi állami ruggyantaültetvény adminisztrátora, Jonkheer Pompe van Meerdervoort volt, a jávai magyarok nemes szivű mentora. Ő mondta Buday Elemérre, hogy büszke rá, mint olyan alkalmazottjára, ki nemcsak szorgalmával, hanem tudásával is kitűntette magát. Egy évig volt még csak Serpongon (Batáviától harminc kilométerre) és máris kitüntetés éri. Vada-ra (Java) kerül, ahol a ruggyantafák teljesítőképességéről végez kísérleteket. Majd néhány hónap múlva Tjibadakra (Java) és innen Tjipetierre, egy guttapercha gyárba kerül. A tjipetieri ültetvényről kellett 1923 dec. 6-án a déljávai soekaboemii kórházba szállítani, mert hastifusszal megbetegedett. December vége felé már úgy látszott, hogy a gyógyulás útján van és mégis másképpen történt. 1924 jan. 17-én, mikor hajónk az adeni öbölben járt, kaptam a megrendítő hirt, hogy Buday Elemér meghalt s ezzel egy fényes karriér szakadt meg fiatalon.

Zboray Ernő honfitársunk megható önfeláldozással tett meg minden lehetőt, hogy megmentse ifju életét. Állandóan két ápolónő volt mellette, sőt az ápolónők szabad idejüket is az oly kedves betegük ágya mellett töltötték. Az orvos minden lehetőt megpróbált, de sajnos, mindez hiába volt. 1924 január 16-án hajnali egy órakor szegény Buday Elemér kiszenvedett.

Meghatottan kell megemlékeznem mindazon hollandusokról, akik mindent elkövettek, hogy megmentse az életnek. E helyen kívánom feljegyezni a már fentemlitett Jonkheer Pompe van Meerdervoort és Schoonk urak neveit.

Buday Elemérre idehaza emlékezni fognak mindazok, akik az utóbbi ifjusági sporteseményeket figyelemmel kísérték. Ő volt az, aki mint ifjusági középtávfutóbajnok és rekorder, egyesületét, a Mac-ot, nagy reménységekre kész-

tette. Mekkora megdöbbenéssel fogják fogadni ezt a tragikus híradást, családja, barátai és az egész sportvilág, hiszen Magyarországon és Hollandiában is sokaknak lett mélységes gyászává a haláláról szóló lesújtó hír.

Isten veled jó Elemérem! A kérlelhetetlen halál elszakított tőlünk, de életed nem volt hiábavaló. Itthon egyik büszkesége voltál a magyar ifjuságnak, az idegenben becsületet szereztél a magyar névnek. Legyen áldott ezért emléked! Nyugodj békében ott messze Indiában, a soekaboemii temető pálmáinak árnyékában.
Indiai-Oceán, január végén.

Jurka Gvula

Magyar énekkar Hollandiában

Amsterdamból írják, hogy az *Apollo*, őszi hangversenyei előkészítésénél, egy magyar férfikar összeállítására gondol. Ezirányban érintkezésbe fog lépni a *Budai Daltárda* vezetőségével, mellyel az elmúlt év októberében, a dalárdának Hollandiában való nagysikerű vendégszereplése alkalmával az *Apollo* tagjai megismerkedtek. Az *Apollo* terve az, hogy a magyar és hollandi zenét a két országban kölcsönösen népszerűsítse.

Strausz Richárd ünneplése Amsterdamban

A bécsi opera hollandi vendégszerepléséről írják:

A bécsi opera vendégszereplésének jelentőségét emelte Strausz Richárd személyes megjelenése. Strausz már előbb érkezett Hollandiába, hogy a Koncert-gebouw orkeszterének hangversenyén dirigáljon, ahol egy szimfóniai költemény: „Don Quichotte” és az „Alpesi szimfónia” került bemutatásra. A hangverseny rendkívüli sikerét jellemzi, hogy az „Alpesi szimfónia” befejezésekor Strausz Richárdnak külön beszédet kellett intéznie a közönséghez. A bécsi opera *Ariadnét* hozta színre Breuer rendezésében. A helyárak még hollandi méretekhez képest is rendkívül magasak voltak. Az első sorokban 15 hollandi forintot fizettek egy ülőhelyért. Strauszt megjelenésekor a közönség helyeiről felállva üdvözölte és egész estén át ünnepelte.

Egy magyar szindarab Hollandiában

Egy hollandi színházi ügynökség, mint értesülünk, megvásárolta Földes Imre „Grün Lili” c. vígjátékát, mely évekkal ezelőtt sikerrel került színre a Magyar Színházban. A darabot még ez idényben Amsterdamban fogják előadni.

Német műgyűjtemény Hollandiában

Bissing Frigyes Vilmos müncheni egyetemi tanárt, a neves egyptológust, az utrechti egyetem tanszékére hívták meg. A professzor Egyiptomban szerzett kiváló gyűjteményét is Hollandiába szállította. A gyűjtemény részére, melynek egyrésze egyelőre a hágai iparművészeti muzeumban van kiállítva, a békepalota szomszédságában új muzeumot építenek.

A budapesti hollandi főkonzulátus új helyisége

A hollandi főkonzulátus eddigi Kossuth Lajos-utca 4. szám alatti helyiségeiből IV., Váci-utca 12. szám alá költözött.

Adományok

Hutschneider Antalné a Vilma hollandi királynőnek átadott nemzeti ajándékhoz 2000 koronával járult hozzá. Ugyanezen a címen befolytak még: *Gregersen* Lujza 2000, *Ravasz* Lászlóné 2000, *Szilassy* Aladárné 5000, *Horváth* Gézáné 2000, *Poos* Lajos 2000, *Nyisztor* Gáborné 2000, N. N. 10.000 K.

Gyászhir

Johannes *Wilhelmus* driebergeni polgár 74 éves korában Utrechtben elhunyt. A megboldogultban *Wilhelmus* Henry Budapesten élő hollandi zongoraművész édesapját gyászolja.

Előadás Magyarországról

Rotterdamból jelentik: *Kerbert* Hugó dr. holland orvos, Magyarország egyik lelkes barátja, aki társadalmi, irodalmi és pénzügyi téren Hollandiában már évek óta eredményes munkálkodást fejt ki a magyarság érdekében, nagysikerű előadást tartott Magyarországról, Rotterdam közelében fekvő Hellevoetsluis városban. Az előadást akkora tetszéssel fogadta a nagyszámú hallgatóság, hogy a rendező Közművelődési Egyesület vezetősége felkérte *Kerbert* dr.-t, ismételje meg az előadást den Briel városában.

Kerbert dr. áttekintést nyújtva az ezeréves magyar történelemről, behatóan tárgyalta az utolsó évek eseményeit, különösen a trianoni béke igazságtalanságát és annak szomorú következményeit. Előadását Antal tanár szíveségéből vetített képekkel illusztrálta. Ezután a magyarországi tartózkodása alkalmával a magyarság életéről, gondolatvilágáról szerzett tapasztalatait ismertette. Kimerítően foglalkozott Arany, Vörösmarty, Kölcsey, Jókai és Madách munkásságával, majd a Petőfi centennárium jelentőségével. *Kerbert* dr. saját kitűnő fordításában több Petőfi-verset is előadott. A nagysikerű est egyik kedves pontja volt *Kerbert* kisasszony éneke, aki magyar nyelven, magyar ruhában Balázs-nótákat adott elő, a hollandusok nagy tetszésére.

Holland egyházmegyék a magyar theologusokért

Már többször említettük, hogy a holland szigorú református gyülekezetek a jövőben nagyobb számban akarnak magyar theologusokat vinni a holland főiskolákra. Most olvassuk, hogy az egyik egyházmegyei gyűlés kimondta, hogy a legközelebbi évtől kezdve egy magyar theologus egy évi tanulmányi költségeit részben vagy egészben magára vállalja. Ha még 8–10 ilyen egyházmegye akad, amire számítunk is, nagyszerű lehetőségek nyílnak meg a magyar református theologusok számára a hollandiai tanulmányokat illetőleg.

TÁRCA

A bírálat

Írta: Herman Heyermans

II.

Egy pillanatig mind belebámultak a lámpába, csak lélekezésük volt hallható a szobában. Mindannyian Józsefre gondoltak, József... József... József és azok a gyönyörű szavak az ujságban!...

A kis Bram egy gyufaskatulyával játszadozott. Nagyanyjára sandított, aki semmit sem látott, anyjára, a bácsira és nénire, akik mind nem láttak semmit és piszkos, cukortól és kávétól ragadós ujjacskáival meggyújtott egy szál gyufát.

— Nem hagyod békében! — mordult rá Sára — nem teszed le mindjárt!... Ezzel fülön is fogta a kis Bramot.

— Na na, — csitította Bekkie néni.

— Ebből a gyerekből még gyujtogató lesz, — zsörtölődött Sára, — még sosem láttam ilyet...

A kis Bram ijedten nézett maga elé és a beszélgetés már megint a bírálat körül forgott.

— Ma reggel — kezdte újra az anya, — öt márkát küldött nekem és egy levelet is melléje, — az a drága fiu! De az ujságnak örültem legjobban. Tíz forintért sem adnám oda...

— Mit tíz forintért — még százért sem! — mondta Sára. — Ki gondolta volna, hogy ujságba kerülünk... Kahn... Kahn... Kahn... egy német ujságba... alig hittem a szememnek ma reggel...

A lámpa fénye sárgán hullott az öreges arcokra, a folytonosan mosolygó anya arcára, Samu bácsi szürkeszakálas, kiaszott fejére, Bekkie néni könnyes, vörösszemű arcocskájára, Sára széles vonásaira és a duzzogó kis Bram rövidrenyírott haju nagy fejére.

És a csoda keresztülzengett a szobán, tik-tak, az öreg ébresztőóra zörgő hangjával együtt, a csoda: József és az ujság... József... az ujság... József... az ujság...

Most Bekkie néni maga akarta látni a sárga, összefogdosott papirost. Sára ujja mint könyvjelző csuszott utána, Samu bácsi vásári árusításban és üzletben megöszült viharvert feje pedig az ujság fölé hajolt. Csak a nevet nézte, a nevet, amely az ő neve is, az egyszerű fekete betűket, az összefogdosott piszkos és mégis oly örömteljesen ragyogó szót: *Kahn*...

Összehajtogatott, rossz papírra nyomott ujság volt, egy vidéki, egészen Isten háta mögött lévő falucskából, ahol jótékonycélu előadást rendeztek egy ácsmester javára, aki leesett az állványról, feleséget és hat gyermeket hagyva hátra. És mivel a halott ács számára nem sikerült elsőrangú művészeket találni, a többi között Kahn József is fellépett mint vendég. A kis vidéki ujság obskurus kritikusa pedig dicsőhimnuszt zengett róla, nem is sejtve, hogy Amsterdamban egy öreg anya, egy nővér, egy

Samu bácsi, egy Bekkie néni, olvasni fogják sorait, újra meg újra átolvasni és élvezni, s hogy hányszor fogják áldani az Istent ezért a hírért, ezért a nagy dicsőségért és hogy az öreg Sára hányszor fogja szavait a maga módja szerint elismételgetni.

— De kár, hogy szegény boldogult Dávid ezt már nem érthette meg — szólt az anya rövid szünet után.

— Én mindig gondoltam — ismételte Bekkie néni.

Kopogtak. Egyszerre kiáltották mindnyájan: Szabad! Jó estét — és a kritika egyes részei röpködtek a levegőben...

Mert, bár a belépő Heintje nem tartozott a családhoz és tulajdonképpen nem volt joga hozzá, hogy tudja a nagy ujságot, mégis elmondták volna a legelső embernek, aki utjukba akad, csak hogy elbeszélhessék, csak hogy könnyítsenek a lelkükön, amely terhes volt az ujság szavaitól.

Heintjét, a kis arasznyi gyereket, aki gyertyát jött kölcsönkérni, mert az üzletek már zárva voltak, leültették és végig kellett hallgatnia a felolvasást. Mivel pedig Heintje nem értett németül, Sára lefordította hollandusra, ami nem sokban különbözött az ő németjétől. Heintje nagy, hitetlenkedő szemmel bámult.

Ez a maguk fia, — kérdezte — az a József, aki De Groot operájában énekelt a karban?

Hát persze, hogy ő az — kiáltott rá Samu bácsi — ki volna más? Ha nem ő volna, akkor nem olvasnánk fel neked az ujságból!

És az anya újra elismételte öreg, nagyon öreg és a boldogságtól elhalkult hangján: ő az, a *mi* Józsefünk, az *én* Józsefem!

Még jó sokáig elbeszélgettek a nagy eseményről, úgy, hogy Heintje még a gyertyáról is megfélekedezett.

Elkezdtek vitatkozni operákról, a Zsidónőről, amit mindnyájan hallottak a Parkszínházban... zenéről... művészetről.

Samu bácsi hallani sem akart Wagner muzsikájáról, az nem zene, az nagy összevisszaság, hiszen attól megsüketül az ember. Bekkie néni, aki mind nehezebben tudta nyitvatartani szemét Samu bácsi nehéz szivarjának füstjében, háromszor látta a Trubadurt, már kívülről tudta az egészet. Sára jobban szerette a szindarabokat, ha Frenkel játszott, vagy Louis, más nem létezett számára egész Hollandiában... Sarah Bernhard nem ér semmit...

Aztán megint a megsárgult kis ujságra tértek át, a zsirfoltos, gyűrött ujságra, amelyben a kritika volt. Ez az ujság még évekig élvezetet és boldog órákat fog nyújtani és erről beszéltek hangos szóval, mikor a mama és Sára lekisérték Samu bácsit és Bekkie nénit a lépcsőn, hogy egy kis levegőt szivjanak a hosszas művészeti vita után. Heintje addig fenn maradt, hogy a kis Bramra vigyázzon.

Még az utcán is ácsorogtak egy ideig, csoportba verődve és meghányták-vetették, hogy

mit küldjenek Józsefnek, most, hogy olyan nagysikere volt. Bekkie néni küld egy kolbászt és süteményt, Samu bácsitól óraláncot kap, amit ő már úgy sem hord, Sárától egy kötött sált... és egy közösen megírt szép levelet...

A mama elől kapaszkodott fel a lépcsőn, Sára utána mászott. Öreg embereket nehezen viszi a lábuk. De kis hijja, hogy hanyatt nem vágódtak mindketten, mikor az ajtó nyikorogva kinyillott.

A szobában égés szaga terjengett.

Az asztalon még ott füstölgött pár fekete papírrongy, amely a nyitott ajtón beáramló szélből szerte szállingózott a szobában.

A kis Bram könnyes szemmel, bűnének teljes tudatában ordítani kezdett, hogy ő *nem* gyújtotta meg a gyufát.

Az anya halálsápadtan hanyatlott le egy székre.

Sára a kormos foszlányok után kapkodott, amelyek annál jobban röpködtek. Egyetlen ép darabkát talált még, de azon nem volt más, mint egy hirdetés.

Sára dühösen arculütötte a kis Bramot.

Az anya pedig kétségbeesett zokogásban tört ki...

Fordította: Vidorné Telcs Sári

(Vége.)

KÖZGAZDASÁG

Kamatlábemelés Hollandiában

Amsterdamból hivatalosan jelentik, hogy a Hollandi Bank $4\frac{1}{2}\%$ -ról 5% -ra, a lombardkamatot pedig 5% -ról $5\frac{1}{2}\%$ -ra emelte föl.

A holland valuta

Tetrode, a Németalföldi Bank ismert nevű igazgatója, egy tanulmányában azt írta, hogy a holland forint nemzetközi helyzete kitünő, ami egészen jogos is, mert a hollandus nép egyrészt a régi jó időkből való takarékosága, másrészt gyarmati jövedelme miatt most is *hitelező* nép. A holland forint jövődő ereje vagy gyengesége nem a dollártól függ, ami alá van vetve a politika változásainak, hanem attól függ, hogy az állam és a község helyes bevételi és kiadási politikát folytatnak-e. Ezeket a fejtegetéseket a legteljesebb mértékben megerősítik az újabb események. A kormány törekvése, hogy egyensúlyba hozza az állami háztartást, reménységgel biztat. A fizetési mérleg kétségtelenül egyensúlyban van. Inflációról nem lehet szó Hollandiában, annál kevésbé, mert erre a jegyintézet éberem örökös. *Vissering* elnök már közölte az egyes községekkel, hogy hitelgényeiket milyen mértékben elégítheti ki s az állammal szemben is határt szab a hitelnek. A múlt év végén a bankjegyforgalom 1066 millió forintra rugott s ez az összeg január végére 1033 millió forintra esett vissza. Ez a mindamellett látszólag nagy bankjegyforgalom

azonban azért sem jelenthet inflációt, mert hiteles megállapítás szerint külföldön mintegy 400 millió holland forint van thezaurálva.

Nemzetközi bank Amsterdamban

Az Amsterdami Bank és a Twentei Bank nemzetközi üzletek lebonyolítására egy nemzetközi bankot alapítottak. A bank 10 millió forint tőkével kezdi meg működését. A bank alapításában stockholmi, berlini és darmstadti bankintézetek is résztvettek. Az új intézetet Londonban a Lazari-cég és a Lloyd bank képviselik.

Hollandia és a magyar liszt

A magyar kiviteli cégekhez utóbbi hetekben holland részről sok ajánlat érkezett magyar sötét lisztek vételére, melyeket takarmányozás céljaira akarnak felhasználni. A magyar exportörök azonban egyelőre nem kötötték meg az üzletet, mert a devizakérdés rendezetlensége miatt megfelelő árajánlatot a külföldi piacnak tenni nem tudnak.

A német—hollandi kivitel csökkenése

1923. év első kilenc hónapjában az 1922. évhez képest a német—hollandi kivitel 456,6 millió forintról 367 millió forintra csökkent. Példakép megemlítjük, hogy a vasbádóg kivitele 6,6 millióról 3,3 millióra szállott alá. A megcsökkent német kivitel Anglia és Belgium pótolja; az Egyesült-Államok nagyobb mértékben automobiloikat szállít Hollandiának.

Egy nagy gyémántkereskedő csődje

M. L. de Vries, Amsterdam egyik legnagyobb gyémántkereskedője, 600.000 hollandi forint passzívával csődbe jutott. A bukásban londoni és amsterdami cégek is érdekelve vannak.

MAGYAR-HOLLANDI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Legelőnyösebben bonyolít le banküzleteket, elvállal tőzsdei megbízásokat, idegen pénznemek vételét és eladását

Iroda: VIII., Baross-utca 1.

Telefonszám: JÓZSEF 98—62.

Felelős kiadó: VIDOR MARCEL